

Хамула А. М., здобувач вищої освіти гр. ПД-171
Науковий керівник - **Берднік І. В.**, к.ю.н., доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА СЛІДЧИХ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ

Ефективність розкриття і розслідування кримінальних правопорушень складається з ряду складових. Поряд з багатьма з них важливе місце займає етика поведінки слідчого при провадженні окремих слідчих дій. Така етика є професійною і відображає моральні норми і моральні принципи, які повинні дотримуватися слідчого в процесі своєї діяльності.

Діяльність Державного бюро розслідувань (далі – ДБР) спрямована на боротьбу зі злочинністю шляхом запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування злочинів, віднесених до його компетенції. Відповідно до ст.1 Закону «Про Державне бюро розслідувань» ДБР здійснює правоохоронну діяльність з метою запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування злочинів, віднесених до його компетенції. У статті 10 Закону передбачені вимоги до Директора ДБР та його заступників, і серед них наявність високих моральних якостей та бездоганна репутація. Ця якість є не менш важливою, ніж наявність вищої юридичної освіти і стажу роботи в галузі права, а тому її слід поставити принаймні на друге місце серед чеснот працівників бюро [1].

В даний час можна впевнено говорити, що сформувалася слідча етика, що включає сукупність відповідних правил поведінки. Слідчий постійно знаходиться в різних відносинах з людьми, які або регулюються нормами права, або визначаються етичними правилами.

Структуру етичних основ діяльності слідчого складають такі елементи:

- 1) морально-правова свідомість слідчого;
- 2) морально-правовий аспект мети, засобів, результату діяльності слідчого;
- 3) етико - правовий аспект процесу діяльності слідчого, який включає систему

кримінально-процесуальних та моральних відносин слідчого із суб'єктами кримінального процесу, а також норми кримінально - процесуального права, моральні норми, моральнісні принципи, що регулюють ці відносини [2, с. 15].

Діяльність слідчого постійно здійснюється в стані конфлікту (наприклад, подолання опору злочинців, свідків, потерпілих, що дають неправдиві свідчення і ін.). При розслідуванні злочинів слідчому доводиться вторгтися в особисте життя учасників кримінального процесу. У зв'язку з цим перед ним виникають етичні проблеми щодо забезпечення таємниці слідства. У подібних ситуаціях слідчий зобов'язаний діяти в суворій відповідності до вимог законодавства, принципами судочинства, дотримання професійних і етичних вимог, уникати ситуацій, які викликають заподіяння моральної і фізичної шкоди [3,с.78].

Слідчий повинен своєчасно реагувати на всілякі дії з боку зацікавлених осіб, спрямовані на створення ситуацій, які порушують приватне життя громадян, раніше вчинили злочини. Моральний зміст відносин слідчого та учасників процесу визначається насамперед бездоганим дотриманням слідчим правових і моральних норм. Тому слідчий

повинен постійно контролювати свою поведінку (особливо при застосуванні заходів примусу та припинення) [4, с. 110].

Моральні принципи і вимоги найбільш яскраво проявляються при провадженні слідчих дій: допит, обшук, огляд, очній ставці та ін. Під час обшуку слідчий повинен проявляти витримку, терпіння, тактовність, протистояти провокаціям, своєчасно надавати допомогу при хворобливому (непритомному) стані обшукуваного та ін.

Ці принципи має бути покладено в основу змісту правових норм і практики їх застосування. Саме додержання морально-етичних норм і правил має стати стрижнем діяльності владних структур, в тому числі і Державного бюро розслідувань. У цьому відношенні і етика, і мораль є поняттями одного порядку.

Але в сучасних умовах, гостро стоїть питання необхідності у появі своєрідного Кодексу етичної поведінки, в якому були б сконцентровані основні етичні норми, що стосуються працівників Державного бюро розслідувань, є очевидною, тим більше, що нормативно-правові акти такого роду уже давно прийняті для суддів, адвокатів, прокурорів та інших юридичних професій

При розробці Кодексу етичної поведінки працівника ДБР потрібно врахувати досвід, уже накопичений у споріднених структурах, проте не потрібно його просто копіювати. Наприклад, це, стосується Кодексу суддівської етики, що складається з 20 статей, тому він є зовсім недеталізованим та практично не відображає специфіки суддівської діяльності. Зважаючи на вище зазначене в повній мірі можна стверджувати, що Кодекс етичної поведінки працівників Державного бюро розслідувань повинен бути відповідним чином структурованим із урахуванням характеру та специфіки їх діяльності [5, с. 39].

Отже, для виконання у майбутньому поставлених перед Державним бюро розслідувань завдань, потрібно забезпечити злагоджену його діяльність, як з середини у колективах, так і ззовні в тих відносинах, що виникають при реалізації завдань та функцій, які стоять перед працівниками ДБР. Це можна буде забезпечити через прийняття Кодексу етичної поведінки працівників Державного бюро розслідувань, оскільки саме дотримання професійної етики та етикету в діяльності слідчого відіграє важливу роль на всіх стадіях розкриття та розслідування кримінальних правопорушень.

Список використаних джерел

1. Про Державне бюро розслідувань. Закон України від 12.11.2015 року № 794-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19> (дата звернення: 17.03.2021).
2. Гуртієва Л. М. Етичні основи діяльності слідчого : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Нац. ун.-т «Одеська юридична академія». Одеса, 2008. 20 с.
3. Лозовой В.О. Професійна етика юриста. Харків: Право, 2004. 176 с.
4. Фіолевський Д. П. Юридична етика: підручник. Київ. Алерта, 2011. 288 с.
5. Билиця І. О. Етичний кодекс працівника Державного бюро розслідувань - вимога сьогодення. Державне бюро розслідувань: на шляху розбудови: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. Одеса. Юридична література, 2018. С. 38-40.